

LUPETA

Apare în fiecare zi de lucru.
Abonament: 1 an 24 cor., 6 luni 12 cor.,
3 luni 6 cor. — România: 1 an 40 cor.
— Telefon Nr. 47—82. —

... .. APARE
sub direcția unui
comitet de redacțiune.

Redacția și Administrația:
BUDAPESTA, VII., István-ut 11
Inserțiuni după învoială.
Scrisori neîncercate se refuză.

Scopul politicii noastre naționale.

În cursul dezbaterilor dietale din zilele din urmă, s'au desemnat în liniamente destul de marcante planul acțiunilor politice, și scopul lor special, precum aceste se contemplează din partea partidelor respective.

Fie-care după vederile sale, după gustul său.

După firea lucrărilor politice, în stat constituțional, în parlament, mai înainte de toate ar fi trebuit să avem înaintea ochilor un program de acțiune al guvernului, sau mai bine zicând, ar trebui să avem un guvern, precum cere natura vieții constituționale, un guvern parlamentar, va să zică ieșit și întemeiat pe o majoritate parlamentară.

Și ce avem ?

În loc de un guvern ieșit și susținut prin o majoritate parlamentară, avem un guvern numit de tranzițiune, ieșit din partide cu principii politice diametral opuse, heterogene. În realitate, guvernul și partidele coaliate formează o hibridațiune de idei și scopuri politice, despre cari nu poate să spună nimenea precis, că ce anume vreau, care le este scopul, pe ce program politic se întemeiază.

E un guvern născut din confuziune, e o majoritate compusă din fracțiuni heterogene, cari numai de dragul puterii politice susțin guvernul, cercând fieși care a trage folosul cât mai mult pe seama sa.

Din confuziune s'au născut, în confuziune trăiește, nu e deci mirare, că confuziunea este elementul lui de viață.

S'au angajat că va face ordine în țară, în senz constituțional, că se va îngriji, ca în locul acestui parlament de clasă, de rasă, intolerant și anti-constituțional, să vină o Cameră a țării, a obștei cetățenilor, cari susțin țara și armata, și să poată funcționa un guvern parlamentar.

De unde! Asta nu se poate face, zic ei, pentru că... așa și așa, dă în dreapta, dă în stânga, ba nu sunt terminate studiile premergătoare, ba trebuie să se ferească de primejdia naționalităților, ba au să asigure hegemonia unei rase, și tot pe coarda asta înainte, până când ne vom găsi cu năvala evenimentelor peste capul nostru, și atunci apoi vom apuca în

sus și în jos, să scăpăm țara din încurcături.

În mijlocul acestei confuziuni, umilitoare pentru guvern și partidele coaliate, stă partidul nostru național cu programul său bine precizat, cu scopul său explicat și proclamat în conferințe, în ziaristică și în dietă, prin graiul deputaților nostri naționaliști.

Și când ne întreabă ori-cine, noi putem să răspundem clar și franc, ce voim, ce scopuri urmărim.

Întrebați guvernul de astăzi : ce vrea, ce scopuri urmărește ?

Caută spre partidele coaliate, și nu poate să răspundă nimic!

Scopul nostru e clar, e măreț, e mai presus de toate patriotic!

Noi vrem fericirea țării, bunăstarea obștească, progres și dezvoltare spre bine.

Prin respectarea libertăților publice cetățenești, prin un parlament, care să fie expresia voinței cetățenilor, va să zică ieșit din sufragiul universal, secret, și pe comune, prin reforme sociale și economice, corespunzătoare vremurilor, ca toți cetățenii să se afle bine și acasă în patria proprie. Comerțiu, industrie, economie, muncă pentru popor, și drepturi egale pentru toți cetățenii patriei comune.

Iacă scopul nostru politic, programul și activitatea noastră politică.

Și când ne afirmăm pe această bază solidă și patriotică, dovedim, că suntem elementul cel mai prețios în țară și în parlament, și că prin urmare egala îndreptățire a naționalităților nu numai că nu e în contra intereselor patriei, ci din contră e spre întărirea și spre înaintarea ei, și nu poate fi vorbă de pace, de bună înțelegere, de lucrare spornică, și de viață constituțională, cu rodirile dorite, până când nu se realizează idealul singur mântuitor pentru Ungaria: **egala îndreptățire a naționalităților!**

Revizuirea regulamentului parlamentar. În ședința de ieri a Camerei deputatul Visontai Soma a ținut un strașnic discurs în contra naționalităților și Croaților imputându-le, — că conspiră în contra statului și în contra națiunii, — cerând totodată ca președintele să aplice mijloacele necesare pentru susținerea suveranității parlamentului. Răspunsul vice-președintelui Rakovszky și nimeritele reflexiuni făcute în numele naționaliștilor de distinsul politician M. Polit îl află cetitorii noștri în altă parte a foii.

Vorbirea lui Visontai și răspunsul lui Rakovszky se considera în cercurile politice ca anunțarea acțiunii contemplate de guvern pentru modificarea regulamentului Camerei.

Drept pretext servește așa numita obstrucțiune croată și naționalistă, scopul adevărat este asigurarea votării tranșacțiunii, a cvotei ridicate și a ridicării contingentului militar, cari proiecte vor fi aspru combătute de disidența kossuthistă.

Cumcă discuția asupra îndemnității este numai pretext nu încapă îndoială. Croații însuși au declarat, că pe Sâmbătă discuția va fi sfârșită, iar ce privește pe partidul naționalităților apoi e ridicol, să vorbești de obstrucție, când din 26 membrii abia au luat parte cinci la discuție. Lucrul este evident, guvernul a luat angajament față de Coroană în privința revizuirii regulamentului și acuma află sosit timpul, de a se degaja de aceasta sarcină neplăcută și pretinsa obstrucție naționalistă este pretextul binevenit.

Problema aceasta însă nu este tocmai așa ușoară, nimicirea Croaților și a Românilor este binevenită tuturor patrioților, dacă regulamentul Camerei este sfințenie, e un fel de noli me tangere față de Viena. Obstrucția a fost arma cea mai puternică patriotică în trecut, în obstrucție le este speranța viitorului.

În jurul revizuirii regulamentului Camerei se va da deci în viitorul cel mai apropiat o crâncenă și interesantă luptă. Pe noi chestia aceasta nu mult ne interesează. Soarta popoarelor și desrobirea lor nu prin obstrucție se va realiza; pentru-că dreptatea unei cauze și realizarea aspirațiilor noastre juste se va impune ea de sine cu forță elementară.

Consiliu de miniștri. În cursul ședinței de azi, partidul independist a ținut în una din salele Camerei o conferință la care au luat parte și miniștri Wekerle și Apponyi. Obiectul discuției a fost revizuirea regulamentului Camerei și înfrângerea obstrucției croate. Ministrul-președinte Wekerle a declarat că și guvernul e de părerea că obstrucția croată trebuie înfrântă cu ori-ce preț.

Se afirmă că guvernul are gata un proiect de modificare a regulamentului, care va fi supus consiliului de miniștri, care va avea loc azi după amiazi.

Duhul în Camera ungară. De când cu vorbirile lui dr. Mihali, dr. Vlad, părintele Lucaciu și dr. Ștefan Petrovici, deputații

din confuzia coaliţionistă nu mai au pace nici lunete.

Adevărul îi frige, lumina îi usucă, şi în loc să se gândească la aflarea unui „modus vivendi“, în spirit calm şi de conciliaţiune, se zvârcolesc în idei nu numai ilegale şi reacţionare, anticonstituţionale, ci deadreptul inhumane şi barbare.

Unul strigă: afară cu ei, altul zbiară: trebuie loviţi în cap, al treilea aiurează: spânzuraţii, şi așa pe glasul acesta, în cameră, în parlamentul țării. Te cuprinde rușine și greață și te întrebi, unde ești? în dietă sau între „csikós“-ii și între „kanász“-ii de pe pusele Ungariei.

Acelaș ton și glas în ziaristică. Care de care licitează în pretenții nebunești de represalii nemai pomenite între oameni culti. „A Hir“, d. es. provoacă direct la ciomag, și vrea să-i scoată pe naționaliști cu forța din Cameră.

Unde-s procurorii? Dorm... iar când se trezesc, dau în goană după presa naționalistă, ca să salveze patria!

Mandatul deputatului Lucaciu. Comisia a patra a Camerei a fixat pentru dezbaterea petiției prezentate de alegătorii kossuthiști ai cercului Beiuș împotriva alegerii dlui deputat Dr. Vasile Lucaciu — ziua de 14 Noemvrie. Președintele comisiei e Haviár Dániel, referent va fi deputatul Németh Imre.

Chestia lui Hlinka la Curie. Curia a pertractat eri cauza de agitație a preotului Hlinka și consoții și a respins se'nțelege cererea de nulitate a acuzațiilor. Precum se vede chestia a fost foarte urgentă, guvernul a urgat rezolvirea cauzei ca periculosul agitator să ajungă cât de curând în pușcărie. Sentința adusă în acest proces eminent politic v'a fi pentru totdeauna un document istoric, prin care se caracterizează în colorii în aceasta epocă de persecuții politice, — în care justiția a fost pusă în serviciul unei direcțiuni politice primejdioasă, — și a fost cea mai puternică armă în mâinile unei dominațiuni corupte.

Victimele dela Cernova. Dintre răniții dela Cernova, aduși în spitalul Rókus din Budapesta, în cursul zilei de eri a mai răposat plutașul Iosif Fulla, care a fost rănit la cap de un glonte...

Deputatul Beniczky Ödön lansează un apel către „inimile bune“ să vină într'ajutorul orfanilor victimelor nenorocite dela Cernova.

Slabă mângâiere pentru orfani... Le împușcă părinții, pe urmă le astupă gura cu 2—3 fl..

— **Ședința Camerei.** Ziua de eri a fost întregă a Croaților, cari au combătut indemnitatea. Primul orator Supilo a luat cuvântul în chestie personală. Pe urmă au vorbit deputații Bauer și Grahovac, toți în limba croată. Lui Lorkovici (croat) i s'a detras cuvântul. Ședința a fost prezidată de vicepreședintele Návay.

Ședința următoare mâne, Vineri.

Criza ministerială din Austria. În urma izbucnirii crizei ministeriale în Austria, care devine tot mai acută, și la noi interesele foarte mare în ce privește rezolvirea ei. Par-

tidele germane, în special partidul social-cristin, nici nu voesc să audă de numirea deputatului cehi Prasek ca ministru, ba ce e mai esențial, că amenință cu votare în contra transacțiunii. Cehii agrari încă țin cu ori ce preț la Prasek. Mihistrul Beck își dă mare silință să aplaneze divergențele dintre partide, dar după cât se vede frecările dintre Germani și Cehi continuă și mai departe, ca și înainte de introducerea votului universal. În chestia aceasta partidul social-cristin a ținut eri ședința sub prezidiul lui Lueger. Hotărâre încă nu s'a adus.

La noi încă se urmărește cu mare interes rezolvirea crizei, deoarece e la mijloc chestia transacțiunii. Incercările politice însă se crede, că la ori-ce caz zilele acestea criza va trebui să ia un sfârșit oare-care, deoarece alte interese de stat mai importante pretind aceasta.

Din Torontal.

Panciova, la 4 Nov. 1907. n.

Alegerile membrilor congregaționali comitatensi de aici s'au ținut la finea lunii Octomvrie n. Partidul național român a candidat în cercurile electorale Panciova și Alibunariu, durere, însă, rezultatul a fost trist și dureros, ba chiar rușinos, căci cea mai mare parte a candidaților naționali români au căzut față de candidații altor partide străine și dușmane nouă.

Se zice, că aici, la noi, e inima Românișmului. Aceasta e adevărat. Țăranul român de aici, însă, de zeci de ani doarme «somnul cel de moarte», somnul celei mai cumplite letargii — onoare foarte puținelor excepțiuni — pentru care rău, rău nespun de mare, răspunderea cade asupra așa numiților «frunțași» «conducători» — numire, de care cei mai mulți nu sunt vrednici, căci ei nimic nu fac pentru deșteptarea țăranului român.

Aceasta o afirm cu toată hotărârea, căci adevăratul adevăr îl spun.

Amintesc numai comunele Satul-nou, Se-leuș și St. Mihaiu, comune frunțașe și curat românești, cari s'au purtat foarte rușinos, votând cu străinii. Unde au fost «conducătorii», «frunțașii» acestor comune? Ce au făcut ei pentru deșteptarea țăranului român?!

În interesul adevărului trebuie să amintesc, că comuna Petrovasila s'a purtat foarte frumos, mai frumos dintre toate comunele, căci candidatul național, părintele Ioanichie Neagoe a fost ales. Bravii alegători din Petrovasila prin aceasta s'au făcut vrednici de cea mai mare cinste; ei, cu tot dreptul, pot să servească de pildă altor comune de aici.

Această frumoasă învingere se atribuie părintelui Ioanichie Neagoe, care timp de 25 ani, neîncetat a luptat pentru deșteptarea Petrovicenilor, dintre cari foarte mulți și mai cu seamă țărani frunțași Trifu Iifcu, Simeon Iifcu și George Mi-oșcu, cu toate puterile au luptat pentru învingerea steagului național.

Rușinoasa înfrângere din acest an, să ne servească de învățătură pentru viitor!

Fulger.

Discursul dlui Dr. Ștefan Petroviciu

— rostit în Camera deputaților, în ședința dela 6 Noemvrie. —

Onorată Cameră! Înainte de a expune motivele cari mă silesc să n'am încredere în guvern și să nu-i votez indemnitatea, dați-mi voie să mă ocup cu una dintre chestiile de a cărei rezolvire corectă depinde soarta țării, viitorul țării. Aceste chestiuni sunt chestiunea naționalităților și chestiunea socială.

De data aceasta mă voi ocupa numai cu chestiunea naționalităților, nu numai din motivul că cu această chestiune s'a ocupat și baronul Bánffy, fost și eventual viitor ministru-președinte, ci și din motivul, sau mai bine înainte de toate din motivul că — cum am amintit deja — dela rezolvirea corectă a acestei chestiuni depinde viitorul țării.

Despre necesitatea rezolvirii acestei chestiuni suntem convingși și noi și sunt convingși și domnii deputați, pentru că știm cu toții, sau dacă n'am ști-o, simțim fiecare zi că fără rezolvirea acestei chestiuni țara nu se poate consolida și nu poate să aibă vază și influență înafară.

În ce privește modalitățile rezolvirii acestei chestiuni, noi, partidul naționalităților ni-am precizat punctul de vedere în proiectul de adresă care proiect însă n'a fost primit din partea acestei Camere. Dați-mi voie să vă citesc pasagiul adresei care se referă la această chestiune; o fac mai ales din motivul ca și mai mult să se învedereze deosebirea extremă între punctul nostru de vedere și punctul d-voastre de vedere.

Noi în chestia aceasta spuneam (citește): «Scopul nizuințelor noastre este: ridicarea strălucirii tronului, mărirea puterii statului și garantarea fericirii poporului. Scopul acesta se poate ajunge însă numai prin o sănătoasă consolidare politică a statului. Și sistemul politic înfrânt a avut de scop consolidarea internă a Ungariei, mijloacele însă cu cari voia să-și ajungă scopul acesta erau cu totul greșite, fiindcă punctul de plecare îl forma concepția izbitor de greșită și desastroasă, că Ungaria numai așa va putea să existe, dacă toate popoarele ei, vor forma o națiune strâns unită, contopindu-se în rasa maghiară, atât în ce privește limba, cât și sentimentul de rasă.

Domnia de 30 de ani a acestei concepții politice și nisuițe de guvernare a secat și măduva din instituțiunile constituționale ale țării. A eliminat din ele spiritul adevăratului constituționalism și a exclus o mare parte dintre cetățeni de pe terenul validității în viața publică a statului. Pe seama popoarelor nemaghiare ale țării și pe seama poporului de rând nu a rămas alt rol, decât rolul de a suferi și a-și câștiga merite în veci neperitoare în ce privește patriotismul, prin o paciință fără de margini, țara însăși în urma acestei concepții politice a devenit însă scena unor zguduiri continue.

Ei bine, a face pendentă existența Ungariei dela succesul unui proces de contopire meșteșugită de rasă, care e cu neputință în urma referințelor noastre etnografice, nu însemnează altceva, decât a trage pur și simplu la îndoială puterea de viață a statului ungar, a zdruncina în inima cetățenilor credința ce o nutrește față de viitorul țării; va să zică nici mai mult nici mai puțin decât a-ți tăia creanga de sub picioare.

Din nenorocire o astfel de concepție e izbitor de greșită. Aceasta o dovedește și existența milenară a statului ungar. Ungaria poliglotă pe care a recunoscut-o de atare deja întemeitorul și primul ei rege Ștefan cel sfânt a resistat triumfătoare tuturor furtunilor din lăuntru și din afară și a dat prin aceasta o astfel de dovadă ne-

îndoioasă vitalității sale neînfrânte, în cât, într'adevăr nu are lipsă de nici un fel de garanță meșteșugită de existență, cu atât mai puțin de o garanță ca experimentul cu asimilarea meșteșugită, care și până acum, — după cum ne arată experiența — în loc de consolidare internă un singur rezultat a produs: neînțelegerea adâncă, care deja de pe acum separă în două tabere popoarele de sub coroana Sf-lui Ștefan. (Zgomot. Voci: Aceasta am mai auzit-o odată! Nu citi!)

Unui asemenea pericol însă nu-i permis a expune Ungaria și chiar de aceea și în privința aceasta trebuie să se rupă odată cu trecutul.

Nu în neînțelegerea popoarelor provocată în mod meșteșugit prin o politică de stat, care și-a pierdut ținta într'un mod atât de bătător la ochi — trebuie să căutăm consolidarea statului, ci în armonia acestora. Această armonie nu se poate baza pe o unitate de limbă deja în sine imposibilă, ci numai și numai pe acea unitate a simțimintelor patriotice, care rezultă din comunitatea intereselor adânc contopite în cursul unui mileniu.

Suntem deopotrivă streini atât de gândul unei dismembrări teritoriale ale Ungariei, cât și de tendința, care urmărește scopul unificării de rasă și care este egală cu nimicirea caracterului de rasă a naționalităților nemaghiare. După convingerea noastră numai o singură cale poate duce la consolidarea politica a Ungariei: politică de stat, care poate aduce în consonanță cerințele statului și ale integrității lui teritoriale cu condițiile de existență națională a popoarelor sale.

Nu numai o astfel de politică a exigențelor reale și a dreptății poate asigura existența Ungariei și dezvoltarea ei sănătoasă, pentru-că cooperarea și procedarea armonioasă unor entități deosebite în ce privește limba, însușirile de rasă, tradițiile și trecutul istoric, cari însă împreună constituie un stat, — nu e cu puțință decât în cazul, când aceste vor găsi deopotrivă în instituțiile fundamentale ale statului garanțe egale pentru dezvoltarea lor conform însușirilor lor individuale.

Nu numai o astfel de politică de stat poate să pună capăt anomaliei izbitoare, că statul e stăpânit de neîncredere nefirească și nemotivată față cu o jumătate a cetățenilor săi. Numai o astfel de politică poate să asigure domnia legii și viața constituțională nefalsificată și această politică constituie condiția cardinală a suveranității statului Ungariei.

Acesta a fost, domnilor, punctul nostru de vedere în chestia naționalităților. Și care a fost punctul d-voastre de vedere? De zeci de ani citim și auzim discursuri și vedem conferențe ținute în interesul rezolvirii acestei chestiuni; savanți și ne-savanți s'au ocupat cu această chestiune și ciudat, aproape fiecare vrea s'o rezolve în alt chip. Unul susține, că această chestie se poate rezolvi foarte simplu prin îmbunătățirea administrației; celalalt afirmă, că rezolvirea se poate face pe cale economică; al treilea e de părerea, că pe calea politice financiare și așa înainte; toți cari se ocupă cu această chestiune, au pretenția de-a fi găsit o nouă rezolvire. Dar d-voastre toți ați fost conduși de o singură idee: ca prin rezolvirea acestei chestiuni să asigurați egemonia maghiarimii, a naționalității maghiare. (Voci: A națiunii!) Repet, toți ați fost conduși de idea, că trebuie să asigurați egemonia maghiarimii. (Zgomot).

ZAKARIÁS JÁNOS: E asigurată de o mie de ani!

ȘT. PETROVICIU: Noi nu vedem în calea aceasta rezolvirea chestiunii naționalităților, ci dimpotrivă agravarea ei, fiindcă e o absurditate să afirmi într'un stat constituțional că trebuie asigurată egemonia unei rase asupra celorlalte rase.

ZAKARIÁS JÁNOS: Națiune, nu rasă!

ȘT. PETROVICI: E absurditate să afirm într'un stat compus din mai multe

popoare, că un popor e stăpân, celelalte — robi.

În fața acestei imposibilități, trebuie să ne desbărăm de ideea aceasta deoarece-ace așa ceva e cu neputință într'un stat constituțional înțelegem și am și înțeles. În locul acesteia în timpul din urmă altceva au făcut, anume aceea-ce în timpul trecut dl Bánffy Dezső și alții au dat să se înțeleagă; anume au iscodit, că țara aceasta trebuie prefăcută în un stat național maghiar. Aceasta e teoria, această e problema dumniului. Ce a și spus dl Bánffy în privința aceasta? În vorbirea-i din rândul trecut a spus următoarele: (citește): «Dacă voim să asigurăm pentru timp îndelungat pe pământul acesta viitorul statului maghiar, trebuie să resolvăm o problemă și problema aceasta e, că ști: vom edifica statul național maghiar. Dacă nu vom putea edifica, sau dacă pentru această operă, nu avem puteri și voință, atunci să nu ne încredem în viitor, căci pe acest pământ nu are drept de existență stat poliglot». În alt loc zice (citește): «interesul dinastiei în împrejurările date având lipsă aici lângă cursul de mijloc al Dunării de o organizație puternică — e, ca statul maghiar să se desvolte în țaria sa și să-și poată păstra și mai departe caracterul diferitelor naționalități, pentru-că dacă nu putem desvolta și întări statul național maghiar în caracterul său național, atunci nici pentru dinastie nu vom forma această cetate puternică, acel loc sigur de refugiu, poate acea patrie sigură, de care necondiționat are lipsă, având în vedere tendințele de separare, adevărat curentul federalist provincial și aspirațiile extrem de periculoase naționaliste».

On. Cameră! Această politică o anunță fostul ministru-președinte al Ungariei, care ar fi fost chemat să vegheze peste legalitate, drept și dreptate. Acestei politici vro câți-va au aplaudat. Nu acela e momentul trist, că un fost ministru-președinte mărturisește o astfel de politică, ci e trist mai cu seamă, că s'au aflat în partidul independist deputați, cari au primit cu apiauze politica aceasta. Baronul Bánffy leagă viitorul Ungariei de fabricarea statului național maghiar. Ar fi nebunie să presupunem despre baronul Bánffy, că el voeste să îndeplinească aceasta așa, că teritoriile locuite de unguri să-le separeze, ci la tot cazul așa se explică aceasta, că pe celelalte neamuri prin puterea statului vrea să le contopiască în ungurime. Eu așa cred, că o astfel de politică e imposibilă în Ungaria, imposibilă, pentru-că e nedrept a spune în secolul acesta, că o națiune are dreptul să despoaie o altă națiune de cea mai mare comoră, de limba și de naționalitatea ei. Asta e imposibilitate, și tot imposibilitate e, sau cel puțin lipsă de gust, necuviință, să se zică, că și interesul dinastiei dorește asta.

HÓDY GYULA: Cine a zis-o?

ȘTEFAN PETROVICI: Baronul Desideriu Bánffy!

Eu nu recunosc nici statului nici vreunui factor dreptul ca să ia ceva dela cineva ce nu i-s'a dat. Nici statul și nici alt factor n'are dreptul să despoaie un popor nemaghiar de naționalitatea și de limba sa și pe ruinile naționalității aceleia să edifice acel stat național maghiar contopit de baronul Bánffy.

Problema mea, pe care o scot din proiectul de adresă înaintat la vremea sa din partea noastră e, că Ungaria trebuie să rămână stat poliglot, dacă voim, ca viitorul să-i fie asigurat. Doară am putut vedea în zilele acestea, că în cursul pertractărilor cu Austria, de aceea a trebuit să ne retragem dinaintea Austriei, pentru-că țara e slabă și de aceea e slabă, pentru-că nu e consolidată, pentru-că jumătate din populația țării ungurești, naționalitățile nemaghiare nu sunt multămite. Așa dară chestia naționalităților trebuie rezolvă, dar nu așa cum a spus baronul Bánffy.

REÖK ISTVÁN: De aceea suntem slabi, pentru-că armata nu e în mâinile noastre.

ȘTEFAN PETROVICI: În asta poate fi ceva drept. Dară acea armată trebuie s'o eluptăm și aceea nu o va putea Ungaria elupta până atunci, până când nu va fi mulțumire internă, consolidare internă. (Zgomot. Președintele sună.) Eu nu am voit, să fac o declarație în chestia aceasta, dar în urma întreruperii am fost silit să declar, că nici armata independentă nu o veți elupta, până când în țară nu va fi mulțumire.

On. Cameră! Nu voesc să forțez chestia pentru-că ar merge prea departe, că de ce s'a referit baronul Bánffy la probabilele interese ale dinastiei?

Nu știu, voeste oare să facă impresia asupra noastră, că și dinastia s'a înrolat în serviciul maghiarizării, sau vrea să zică, că dinastia trebuie capacitatea să se înroleze în serviciul maghiarizării. Nu știu, ce poate fi scopul, cu privire la referirea intereselor dinastiei. Dar ori și care i-a fost scopul, eu trebuie să afirm, că noi nu recunoaștem legalitatea nici unui factor de pe lume, nici unui interes, atunci când e vorba să ne apărăm naționalitatea noastră. În cazul acesta nu luăm în considerare nici un fel de interes.

Baronul Bánffy s'a referit și la aceea, că iată, toate statele din apus sunt unitare. Dați-mi voie, dar eu în chestia aceasta trebuie să afirm contrarul, și așa cred nu e nimenea care n'ar trage la îndoială adevărul afirmării, că fiecare stat din apus e unitar. Acolo e Austria, cu care suntem în pretenie. (Ilaritate). Acolo e Elveția. Va să zică nu stă această aserțiune, că toate statele din Apus sunt unitare. La Austria și la Elveția de aceea mă refer, de-oare-ce acela sunt mai aproape. Deci afirmarea dlui baron Bánffy nu stă. Dar și dacă ar sta, întreb eu, acele state, cari acum sunt unitare, așa s'au născut, c'ăputerea statului a schimbat cu forța, a contopit cu forța naționalitățile?

Deci, on. cameră, nu a fost contopire, ci absorbire după legile naturale.

O VOCE (în stânga): Așa a fost în Anglia.

ȘTEFAN PETROVICI: Și dacă ar fi fost și contopire, on. cameră, și atunci dacă un stat a comis nedreptatea aceasta, a comis atentatul....

O VOCE (în stânga): Ca România!

ȘTEFAN PETROVICI: Despre asta să nu vorbim!

Zic, că dacă unul (se înțelege stat) a și comis nedreptatea aceasta și dacă acele popoare au suferit brutalitatea această, nu rezultă din aceasta, ca și alt popor s'o suferă. Noi cel puțin nici odată nu vom suferi așa ceva, ci ne vom apăra așa cum vom ști.

Se obicinuește și referirea la Germania. Apoi aici e o mică dilemă. Dacă cineva efeptuește o brutalitate nu rezultă ca și eu să comit așa ceva. Și d-voastră sunteți în dilemă. Teribil cum simpatizați de exemplu cu Polonia — precum și ieri a dat expresie acestei simpatii dl deputat Kovács Ernő. — La tot cazul a înțeles pe Polonia din Galiția, pentru-că între politica d-voastră și a Polonilor din Galiția e o trăsătură comună. Iș aceia vreau, ca ei să fie domni, iar Rutenii servitorii lor. Dar tot atunci când vă referiți la Polonia din Galiția tot atunci aduceți ca exemplu în contra noastră asupra Polonilor din Posen (Germania). Apoi de ce nu întoarceți cazul și de ce nu luați poziție în contra asupririi Rutenilor din Galiția și să pășiți energic în interesul Polonilor din Germania, dacă iubiți într'adevăr libertatea? Asta însă nu se face, de oarece aceasta nu corespunde intereselor d-voastră de politică de rasă. (Zgomot în stânga).

Baronul Bánffy s'a referit și la alt caz. Și la acela voi reflecta, dar acuma suntem încă tot la statele din Apus. Și aici afirm, că Ungaria nu lo putem asemăna cu Franța de pildă, ci cu astfel de state, în cari sunt stări asemănătoare.

E Elveția. Icoana armoniei. E locuită (Elveția) de 3 națiuni. Și încă nimănuia nu i-a trăznit prin cap să-i acuze pe Italianii din Elveția, că tind să ne desfacă de Elveția și să se alăture la Italia. Acolo e populația germană. Acesteia încă nu i-a venit prin minte să se rupă de Elveția și să se contopească cu Germania. Acolo sunt și Francezii. Nici odată nu au voit să se rupă și să se alăture Franței. Pentru-ce? Pentrucă fiecare cinstește drepturile celuilalt, cinstește interesele celuilalt și nimenea n'are cauză să fie nemulțumit, pentrucă puterea statului, întrucât e posibil așa se aplică, ca interesul fie-căruia să fie satisfăcut. (Zgomot. Președintele sună).

Baronul Bánffy s'a referit la România. De câte ori vorbesc Români, tot-deauna li-se aduce înainte România și în asta se vede ceva tendențiozitate. D-voastră credeți că voi lua în apărare România. Vă înșelați. Nu o voi face. Las României să-și isprăvească singură afacerile ei. Eu am părerea mea proprie despre stările de acolo, despre ceea-ce e bine acolo și ce nu e bine, dar nu-mi arog dreptul să-mi exprim părerea despre aceea. De oarece însă baronul Bánffy a adus ca pildă România și Serbia, zicând, că și-au aranjat constituția pe o bază națională, răspund, că asta nu adeverește, că dacă România se dimitte la acte de violență, ceea-ce d-voastră nu vă place, n'aveți decât să tranșați chestia pe cale diplomatică, prin ministerul de externe, dar zic nu adeverește și nu urmează ca și Ungaria să maghiarizeze și nu urmează ca eu să sufer, ca Ungaria să comită un asemenea act de violență. Eu nu sunt cetățean român, ci sunt cetățean ungar, înu plătesc dare în visteria românească ci în cea din Budapesta și de aceea noi Români din Ungaria aici ne validăm acele drepturi ale noastre, cari așa credem, ne compet. Nici în România nu sunt stările așa cum le-a descris dl baron Bánffy. Știu că aceasta nu e așa acolo și mă mir foarte, cum de îndrăznește fostul ministru președinte al Ungariei să afirme, că România și Serbia pe o astfel de cale, pe o cale voluntară au devenit unitare.

Europei îi sunt bine cunoscute aceste referințe și nu voi să spun, ce fel de procedură este aceasta de a le prezinta astfel. Știu unde țânțiți d-voastră. Colec sunt Ciangăii, poftim a le apăra și interesele lor. Afară de aceștia mai sunt în România Săcui imigranți, cari din când în când se duc în țara românească să-și agonisească pâinea cea de toate zilele pe seama lor și a familiilor lor. Aduc cu sine și bani de acolo cu cari să-și plătească dările acasă. Afirm însă, că în România nu există naționalitate străină conștie de sine, și nu există țară și nu se află parlament în largul lumii aștia, care ar susține așa ceva. Numai parlamentul din Ungaria face excepție. Dar de altfel dacă într'adevăr există naționalități în România, poftescă, deschisă le e calea, valideze și drepturile; eu n'am nimic în contra. (Se referă apoi la legea dela 68 despre egala îndreptățire a naționalităților a baronului Bánffy.)

Trebuie să cinstim sinceritatea, căci în astfel de chestiuni trebuie respectată, ori de-i place omului, ori de nu-i place. Spune, că drept vorbind, legea despre naționalități ne asigură mai multe drepturi, decât într'adevăr avem însă de-a mai spune afară de aceea, că părți însemnate din dispozițiile legii amintite au fost nimicite prin legi ulterioare. Acestea le-a spus el; dar asta e noutate veche dar lucrul acesta are și o parte gingașă. Când am adus legea asta despre naționalități deputații naționaliști de pe vremea aceea au protestat, nu au fost de loc mulțumiți cu legea aceasta, fiindcă nu au socotit-o de îndestulitoare pentru interesele noastre, ci au fost împotriva-i atunci, ca și noi astăzi. După-ce s'a adus această lege neamul românesc s'a împărțit în două tabere.

O parte era de părere, că această lege va fi și executată, cealaltă tabără însă afirma

că nu, această lege nu va fi executată, și că această lege s'a adus numai ca să arunce praf în ochii lumii, că uite Doamne ce liberală este legislațiunea ungurească. Și da, într'adevăr, ultima tabără a avut dreptate, toate dispozițiile defavorabile pentru noi au fost executate, acelea însă cari ne apărau interesele noastre au fost călcate și neluate în considerare.

Cu vremea legislațiunea ungurească și-a dat arama pe față, ceea-ce nici baronul Bánffy nu neagă de altfel, că toate dispozițiile favorabile pentru noi au fost șterse prin legi ulterioare.

Văd, că domnul deputat Hódy dă din cap în semn negativ, dar de geaba, așa și numai așa este neclintitul adevăr. Doar ne cunoaștem codificațiunea. Cu ocazia aducerei unei nouă legi nu se spune oare, că toate dispozițiile legilor anterioare, cari nu se potrivesc cu dispozițiile legii nouă se declară de șterse și fără valoare? Doar sunt avocat și cunosc prea bine trebile de felul acesta. Referitor la această lege, însă, politicienii noștri au avut o tactică specială, anume tacit au șters dispozițiile favorabile pentru noi ale legii despre naționalități, căci, de era opinia lumii la mijloc și, de nu e rău „și cu ouă și cu pui“. Au mai rămas câteva dispoziții pe hârtie, cari însă de fapt nu sunt șterse din cartea legilor, dar nu sunt nici executate. De-mi aduc bine aminte dl prim-ministru a declarat mai zilele trecute, că executarea dispozițiilor din chestie este imposibilă. Dar, Onorată Cameră, dați-mi voie să amintesc o astfel de dispoziție executabilă: Nu s'ar putea oare ridica școli medii, gimnazii, reale și școale comerciale, ba chiar și academii, în ținuturile românești, slovace? Este aceasta oare imposibil? Răspunde-ți domnilor! Eu din parte-mi susțin, că dacă cineva nu vrea să se întâmple ceva, apoi dacă este cu adevărat bărbat, spue verde în fața lui și, că uite, se prea poate lucrul acesta, dar uite nu voesc, ca lucrul acesta să se întâmple.

E multă vreme, zău, dela 1868 încoace și nu s'a aflat bărbat în Camera ungară, care să tragă la răspundere pe unul dintre numeroasele guverne, cari s'au perândat de atunci încoace, și oare de ce? Pentru-că toți au fost de o părere cu noi, că guvernul nu voește să execute dispozițiile principoase intereselor noastre.

Dar, Onorată Cameră, ar putea crede cineva, că aceasta e numai o combinație din parte-mi, Dar nu! nu este asta combinație. Abia sunt 10 zile decând am cetit chiar eu în toate ziarele germane o publicație bătătoare la ochi, reproducă dintr'un ziar berlinez care, după-cum se spune, are națiunea legături cu ministrul de externe, publicație în care se înșiră literă de literă dispozițiile, legii naționalităților cari însă de când lumea nu au fost executate — ca iarăși să arunce prav în ochii lumii culte, că uite, ce viață dezmerdată duc naționalitățile din Ungaria.

Cum se poate, on. cameră, că pe când fostul prim-ministru declară aici în parlament, în fața lumii, că dispozițiile legilor anterioare numai într'atâta au valoare întru cât nu vin în contradicție cu dispozițiile mai nouă, repet cum se poate ca marele ziar berlinez, care după cum se spune are legături cu ministrul de externe, publică astfel de neadevăruri, lăudând cu legi moarte liberalismul unguresc?

Dați-mi voie, domnilor, dar această procedură este cât se poate de nebărbătească. Aibă atâta curaj domni cu pricina, să declare și în fața lumii, în foile universale, ceea ce în gură mare declară în parlament, că iată nu execută legea naționalităților, sau pentru că nu pot, sau pentru că nu vreau. Bazaconie nu altceva înseamnă a crede, că poți face din Ungaria stat unitar cu ajutorul puterii statului. Este o imposibilitate. Dar ori care ar fi puterea, noi de-apururea cu toată puterea ne vom lupta împotriva-i, căci cel mai scump odor din lumea asta ne este limba și naționalitatea noastră, și cine

ne atacă aceste comori, comite o barbarie și barbar este acela, fie ori cine, care tinde mână de ajutor întru sfărâmarea naționalității noastre.

Înainte de ce a-și înșira cauzele care mă indeamnă a mă purta cu neîncredere față de guvern, mă văd silit a reflecta asupra vorbirii deputatului Solomon Thaly. Pe scurt a spus: fiind și el membru al partidului independist și prin urmare al coaliției, ține de lucru foarte natural, ca să se poarte cu încredere față de guvern și asta o susține în numele partidului independist. Asta atât însemnează, că trebuie ca luntre-punte, cu orice preț să sprijinești pe acela, în mâna căruia este puterea. Asta este cea mai nouă teorie a cinstului partid independist.

O VOCE (din stânga): Așa ceva nimeni n'a spus.

ȘTEFAN PETROVICI: Trebuie să fie sprijinit guvernul, ori e fidel programului său ori nu, și în cazul de față asta e starea lucrurilor. Această chestie de drept constituțional dacă-mi aduc bine aminte, a fost discutată și analizată până acum în sensul că s'au purtat cu neîncredere față de guvernul precedent, al drabanților, pentru că acesta a fost un guvern neparlamentar și astfel nelegal. Cumpănim chestia parlamentarismului cu rigoare, trebuie să susținem, că din sânul majorității este de a se forma guvernul, căci numai astfel va fi acest guvern parlamentar și după părerea d-voastră legal. Nici de cum nu voesc doară să jig-nesc onoratul partid independist. L'ași vătăma atuncea, dacă ași susține, că nu se află în partid bărbați cu calități suficiente pentru formarea guvernului, dar din contră susțin, că se află în partidul amintit mai mulți bărbați capabili, de câți ar trebui pentru formarea unui guvern. Dar atunci pentru ce nu au format dintre aceștia guvernul? Eu numai constat faptul acesta și mă refer la principiile d-voastră, pe baza cărora, zău, nu e permis, e lucru nelegal a sprijini guvernul actual. Dar de altfel asta nu e treaba noastră, ci a d-voastră și a alegătorilor d-voastră. (Zgomot).

Acum trec la obiecțiunile, pe cari am de a le face guvernului. Era vorba, că sistemul de guvernare s'a schimbat. Dar noi am știut de mult și ne-am și exprimat referitor la aceasta, că sistemul de guvernare nu s'a schimbat și dacă s'a schimbat, apoi în spre mai rău s'a făcut schimbare. (Zgomot, iritație). Cu ocazia alegerilor generale și cu multe altele mi-am câștigat trista experiență, că sistemul de guvernare nu s'a schimbat, și dacă s'a schimbat întru câțiva apoi numai în spre mai rău s'a întâmplat schimbarea. Imediat după alegeri uu am găsit ca cale a face obiecțiuni serioase în chestia amintită, căci n'am vrut să dau un astfel de colorit lucrurilor, ca și când ași vrea să fac aluzii în interesul mandatului meu atacat. Așa dară în vorbirile mele de până acum nici nu m'am pronunțat despre ceea ce s'a întâmplat cu ocazia alegerilor. Și nici acum nu vreau să fac treaba asta, numai asupra unei împrejurări vreau să-m fac unele obiecțiuni. Ași putea ceti un pasagiu al proiectului nostru — am mai adus în discuție chestia aceasta și cu ocazia discuției adresei — dar din considerații de timp nu fac lucrul acesta.

E vorba, Onorată Cameră, despre acea împrejurare, că abuzurile autorităților în ceea ce privește alegerile au rămas până astăzi nepedepsite. Cu ocazia discuției asupra adresei s'a ridicat atuncia numai secretarul de stat de pe atunci, actualul ministru de justiție, și într'un mod cât se poate de dur a aruncat toate belelele pe capul nostru, zicând, că plângerile noastre nu-s decât calumnii, căci cu toată îngrămădirea de numeroase chestii, cari așteaptă rezolvire, ministrul de justiție a făcut tot posibilul pentru libera exercitare a drepturilor electorale. Și domnul secretar de stat din vremile acelea s'a și referit la două ordinațiuni — ba le-a amintit și numărul — și a declarat că prima ordinație a adresat-o ministrul de justiție cătră toți președinții tribunalelor, iar

a doua cătră șef procuraturilor făcând atenție pe procurori. să urmărească cu atenție abuzurile, cari se vor săvârși înainte și cu ocazia alegerilor și să pedepsască pe cei vinovați cu toată rigoarea legilor.

Cealaltă ordinațiune însă — după spusele domnului secretar de stat — dispune ca președinții tribunalelor să pertracteze aceste abuzuri în mod extraordinar și cât se poate de grabnic. Toate aceste sunt lucruri foarte frumoase, dar lucrul naibei — numai după săvârșirea alegerilor — s'au întâmplat. Înainte de alegeri nu s'a știut nimic de lucrul acesta (Zgomot)

Și acum vreau să ilustrez, că oare încu-cât au fost respectate aceste 2 ordinațiuni? În deosebi, cea adresată cătră procurori. — Nu voesc să afirm că ministrul de justiție a contemplat în chipul acesta lucrurile, nu vreau să zic, că aceasta i-a fost intențiunea — ceea-ce nici n'aș putea documenta de altfel — dar, fapt curat ca lumina soarelui este, că lucrurile ast-fel au fost interpretate, după cum eu le voi povesti.

Înainte de toate să vorbesc despre propriul meu cerc electoral. În ziua alegerii pretorul a arestat o întreagă ceată de inteligenți și i-a ținut închiși întreagă ziua. Lucru cu ochi și cu sprâncene, că nici unul dintre arestați nu a fost din partida contrară (strigăte: Bine-a făcut!) Ei, bine, hai să zicem c'a avut dreptate. Dar atunci ar fi avut datoria de a lua act despre faptul acesta, căci doară libertatea cetățenilor, nu este un lucru pus la caprițiul unui jude. — Ar fi trebuit să dea seamă despre procedura sa și să spună, că oare care a fost cauza legală a procedurii sale?

Aceasta arestare a ajuns și la cunoștința autorităților superioare. Și nu s'a aflat nici vicecomite, nici comite suprem, nu s'a aflat nimenea, care ar fi tras la răspundere pe pretorul care fără de nici o cauză, a arestat oameni inteligenți (Zgomot). Dar ce s'a întâmplat în schimb? Și acum voi ilustra și partea cealaltă a lucrului.

Domnii procurori „cu mare zel“ au executat ordinațiunea ministerială și s'au apucat de a împrorocua oameni îmbătrâniți în cinste și în onoare, „pentru agitație“ (strigăte: A ha! Asta-i asta!) Dați-mi voie, voi explica eu și lucrul acesta. Nu vă grăbiți cu aducerea sentinței! Voi spune îndată, care-i esența lucrului.

Acuzele cele mai absurde s'au ridicat în contra acestor oameni în cursul pertractării. Într-o acuză d. e. se spunea, că unul sau altul a vorbit înaintea alor 100—200 de oameni și a zis: iată s'a împlinit vremea ca să alegeți pe un român căci dacă nu vă veți da voturile pentru un român, veți mai geme 100 de ani sub jugul stăpânirii maghiare, de va reuși însă omul nostru, ne vom despărți de ei și atunci voi veți fi domni peste dânșii.

SZOKOLY TAMÁS: Va să zică asta nu-i agitație?

ȘTEFAN PETROVICI: Aceasta e numai acuză, dar o acuză absurdă. (Mișcare). Dați-mi voie dlor, ce s'a întâmplat după aceea. Când s'a desbătut afacerea aceasta, voiam să aflu, cine a fost cel care a ridicat o acuză atât de absurdă contra mea căci de sine înțeles, dacă vorbește cineva așa ceva înaintea unei mulțimi de 1000—2000 de inși de sigur că se va afla vre-un martor din acea mulțime, care s'o și dovedească aceasta. O amintesc aceasta, ca să ilustrez cum au înțeles ei ordinațiunea ministerială. Procurorul însă n'a voit să-mi dea răspuns mulțumitor, ci a luat-o pe coarda că nu știe dl avocat, că procurorul are nu numai dreptul, dar chiar datorița să ridice acuză în asemenea cazuri, la ceea-ce i-am reflectat, că am dreptul să știu de este și martor, sau poate pârătorul e totodată și martor. În cursul pertractării meritorice autoritățile au renunțat la acuză. (adevărat) dar pentru aceea terfelirea s'a întâmplat în fel și formă și închipuiți-vă, starea sufletească a omului aceluia.

Într'alt caz, acuza era, că un preot s'a rugat Dumineca dintr'o carte pentru învin-

gerea alegătorilor. L'au acuzat numai decât cu agitație. Și aici trebuia să fie un pârător, căci procurorul nu poate ridica acuză din nimica. De regulă în asemenea cazuri pârătorul însuși fășionează. Și care a fost urmarea? Preotul a fost absolvat, căci s'a constatat, că a fost o rugăciune cu totul tot nevinovată. În rugăciunea aceea este vorba de rege, de credincioși, de popor și de călători pe mare și pe uscat și altele. Acesta încă e un caz analog. Sărmanul acuzat a fost dus înaintea judecătoriei, a fost terfelit (șgomot mare). Pofțiți numai și vă închipuiți starea sufletească a unui om încărunit de 65 de ani, care este târât înaintea unui judecător tinăr, care în calitate de președinte al tribunalului îi strigă: ține-ți gura. Și așa ceva i-se striga unui om încărunit în cinste și onoare.

Fiiți convinși că și eu mai bucuros suport un an temniță de stat, decât ca judele de tribunal să-mi strige, ține-ți gura:

SZOKOLY TAMÁS: Nu-i adevărat!

ȘTEFAN PET.: Închipuiți-vă numai chinul său sufletească pe care a trebuit să-l suporte sărmanul acela, care —

PREȘ.: Rog pe on dn deputat să binevoiască a se apropia de obiect, (Aprobări) căci nu se ține de îndemnitare faptul că un jude de tribunal îi spune acuzatului să-și ție gura (Senzație). Aceasta nu se ține de obiectul desvoltării.

HOFFMANN OTTÓ: El să-și ție gura!

ȘTEFAN PETROVICI: Eu în legătură cu aceasta nu voi aduce alt exemplu, (Zgomot.) ci voi trece la alegerea dela Luglaj și la cele întâmplate cu prilejul alegerilor generale. Voi spune ce s'a întâmplat într'un cerc pretorial după alegeri. Unul dintre pretori a luat niște dispoziții cari n'au pereche.

SZOKOLY TAMÁS: Nu se ține de chestie!

ȘT. PETROVICI: Să mă credeți, că se ține de obiect.

PREȘEDINTELE: Liniște, domnilor.

ȘT. PETROVICI: Vreau să vorbesc despre administrația reai și la această am dreptul. În cercul dela Bálincz s'a întâmplat, că pretorele a dat poruncă, că nici un locuitor din comună n'are dreptul să mai umble pe ulițe după șase ciasuri seara — fără lampă. S'a întâmplat aceasta în luna lui Mai!

PREȘ.: Din nou îl rog pe dl deputat să revină la chestie, căci altminteri voi fi silit să-i suprim cuvântul. (Aprobări).

ȘT. PETROVICI: O delegație de 50—60 de oameni s'au plâns la vicecomite. Vicecomitele n'a dat crezământ deși delegația: preoți, învățători, comercianți și plugari au adevărit lucrurile.

Aceasta, fără îndoială, e abuz, e șicanare și vicecomitele cu toate acestea nu l'a tras la răspundere pe pretorele vinovat. (Zgomot).

PREȘ.: Liniște, domnilor.

ȘT. PETROVICI: Eu, după toate aceste, nu voi înșira cele ce le-a făcut guvernul, ci cea ce n'a făcut până acum. (Ilaritate.) Voi înșira cea ce n'a făcut, dar ar fi trebuit să facă. Se zice, că am ajuns o eră nouă. (Zgomot.) Să nu credeți, că vreau să abuzez de paciința dvoastre. Voi termina în curând. Voi mai aminti numai două chestiuni.

Cu ocazia alegerilor din urmă, s'a zis sus și tare, că aceste sunt cele din urmă alegeri făcute pe baza legii electorale vechi, care trebuie abrogată. În chestia aceasta cred că suntem cu toții de o părere. Sunt de-o părere ambii factori ai legislațiunii; a fost de părerea aceasta și Coroana, când i-a pus guvernului condiția aceasta și sunt de părerea aceasta și masele mari ale poporului, cari cere și ele abrogarea legii electorale vechi. Cu toate acéste, sufragiul universal nici astăzi nu este introdus; nu există nici chiar în proiect! (Contestări. Zgomot).

Dați-mi voie, eu până acum nu l-am văzut și nu știu dacă există. Într'adevăr, au trecut doi ani de când ni s'a promis și

proiectul nici până astăzi nu ni s'a prezentat. Pentru ce? Trebuie să fie un factor, care are interesul să nu fie prezentat. Să nu vă mirați dară, dacă un alt partid, nu noi, ci partidul naționalităților afirmă, că aici sunt amestecate interesele unei clase domnitoare, care nu vrea sufragiul universal. Dar nu știm nici chiar când se va prezenta proiectul. Dl ministru de interne a spus, că în vremea cea mai scurtă are să se facă și acest lucru. Vremea aceasta «cea mai scurtă» poate să însemne zece ani. Dl ministru de interne a zis, că în merit nu face declarații, cu toate că publicul mare a așteptat să afle ceva despre cuprinsul legii viitoare. Dl ministru a făcut numai declarația, că aceasta va fi una dintre cele mai importante legi, dela care atârână viitorul Ungariei și a asigurat Camera, că dela resolvirea acestui proiect atârână dacă va putea să poarte numele moștenit — cu cinste sau cu rușine; a mai zis, că această chestiune se va rezolvi fără știrbirea ideii de stat maghiar. (Zgomot).

I-o cred d-lui ministru de interne, că e mândru de marele renume al părintelui său, dar nu știu de ce se provoacă la dansul. (Zgomot.) Cu toții trebuie să cinstim pietatea, dară așa cred, această nu e un motiv indestulitor pentru ca să fim pe deplin liniștiți în privința chestiunii, despre care e vorba. Aș fi dorit să aud că pe ce bază principiară stă legea, nu numele iubitelui său părinte și amintirea ideii de stat maghiar. Așa cred, că în amintirea ideii de stat maghiar și a numelui lui Andrassy Gyula se cuprind două lucruri: întâi, că și legea cea nouă voește să asigure hegemonia naționalității maghiare, a doaua oară, când zice, că va fi demn de numele tatălui său, aceasta însemnează, că nu voește să permită reprezentarea în parlament a masei poporului. (Zgomot.) Eu aceasta o văd din cele zise, căci Andrassy Gyula numai democrat nu se poate numi. (Mare zgomot). Aș fi voit să desfășur mai pe larg motivele, din cauza cărora nu am încredere în guvern, dară așa să vede c. domnii sunt foarte impacienți și voesc să facă imposibilă desbaterea, de aceea nu mai urmez cu vorbirea.

Cred, că am accentuat în deajuns motivele uin cauza cărora nu pot avea încrederea în guvern.

Indemnitatea nu o primesc.

In preajma revizuirii regulamentului Camerei.

În ședința de ieri a Camerei deputatul Visontai Soma a ținut un discurs, care se poate numi preludiul unei mari tragi-comedii: coaliția se pregătește să revizuiască regulamentul Camerei cu ajutorul cărui au ajuns la putere stăpânitorii de azi... Se pregătesc să modifice regulamentul despre care ea afirmase, că e sacrilegiu să te atingi...

În altă parte ne-am ocupat în merit cu aceste tendințe, aici vom da — după notele stenografice — numai discursul lui Visontai, răspunsul vicepreședintelui și observațiile deputatului naționalist Mihail Polit. După deputatul Modrusan, care a vorbit croaște, ia cuvântul

VISONTAI SOMA: Onorată Cameră! (S'auzim!) Eu m'am anunțat, că voi vorbi pentru proiect. (S'auzim!) Nimic nu dovedește mai mult situația actuală caraghioasă, decât faptul, că eu — conform uzului parlamentar — ar trebui să mă refer la spusele antevorbitorului; ar trebui să mă ocup cu argumentele lui și ar trebui să le combat. Lucrul acesta, însă, nu pot să-l fac. Nu e oare o rușine a legislațiunii ungare, (Aprobări în stânga.) că în această Cameră, care întotdeauna a mărturisit drept limbă oficială limba națională maghiară; că în această Cameră, în care ar trebui să se reoglindeze întreaga viață națională (Aprobări în stânga.) și unde

ar trebui să răsune aspirațiile naționale, (Aprobări.) de săptămâni întregi se duce o goană rușinoasă împotriva celui mai elementar fundament al statului ungar.

(Aprobări și vociferări în stânga: Rușine!)

Cei mai înverșunați dușmani ai Ungariei își iau refugiul la un ciudat mod de luptă, pentru a ataca statul ungar.

MARKOS GYULA: Abuzează de pa-ciința noastră!

VISONTAI S.: Conform tacticei de «Zerstreutes Gefecht», ca trupe împărțite, croați și naționalități vin în adunarea națională maghiară, ca să insulte aici statul ungar, să ne calumnieze, ca — în înțelegere cu aliații lor din străinătate (Aprobări.) să împiedece săptămâni de-arândul cursul regulat al vieții statului ungar. (Aplauze în stânga).

Dnii deputați din cea parte (Croatii) se refer cu predilecție la lega XXX din 1868. De-acolo își puisează drepturile, de-acolo își împrumută o proptea mai sigură pentru drepturile lor, dreptul lor de-a vorbi aici croaște. Uită însă, că cea ce săvârșesc aici e un atac formal îndreptat împotriva constituției ungare. E o atacare a constituției, la care ei se refer cu predilecție, pentru a arăta, că au dreptul de a veni aici și a vorbi croaște.

OLAY LAJOS: Tradare de patrie!

VISONTAI S.: Dnilor deputați nu le este rușine, că stau în legătură formală cu austriacii, dușmanii acestei țări. Dnii deputați deadreptul conspiră împotriva noastră! (Voci: Rușine! Trădători de patrie! Mișei! Sâmbriași ai Vienei! Bandidi infami! Zgomot).

EBER ANTAL: Spioni! (Zgomot urias).

PREȘEDINTELE: Liniște domnilor și mai mult respect pentru limba maghiară!

(Pe tonul acesta o duce înaintea, ridicând cele mai stupide acuze împotriva deputaților opoziționali. Majoritatea analfabetă aplaudă, aprobă, injură și întrerupe. Președintele sună clopoțelul și chiamă la ordine pe Markos...) Visontai încheie:

Dacă acești domni deputați ar putea să găsiască în afară de constituția ungară un punct arhimedic, care ar putea să și proptiască forța plină de ură împotriva statului ungar, s'o încerce. Dar câtă vreme deputații croați și deputații, cari se numesc ei deputați ai naționalităților, au fost aleși în această Cameră între marginile constituției ungare și stau pe bazele acestei constituții: nu se poate ca el să ridice acuze sau să se poarte cu ură împotriva ei, s'au să insulte această constituție înaintea străinătății. (Aprobări zgomotoase.) Din aceste motive mă adresez dlui președinte. (S'auzim!)

Mă bucur mult, că prezidiază chiar dl Rakovszky, fiindcă dl Rakovszky a fost președintele, care în ziua, când această Cameră a fost disolvată prin forța armată, președintele, care, când înainte de săvârșirea acestui atentat infam a fost prezintat ceva autograf prea înalt, — cu sentimentul său patriotic, cu pătrunderea dreptului public, cu înțelepciunea sa adâncă a știut să găsiască o rezolvire a acestor chestiuni fără să fi fost nevoit să răsfoiască regulamentul Camerei, (Aprobări vii. Trăiască Rakovszky!)... pentru că din momentul, în care e atacată baza existenței statului ungar, vine acest atac din afară sau dinăuntru, — nu mai e nevoie în parlamentul ungar de nici un fel de regulament.

Intreb pe dl președinte, nu crede, că a sosit timpul, ca parlamentul Ungariei să găsiască modul... (Supilo face o întreprupere. Zgomot enorm.) de-a restabili în această Cameră ordinea legală și de-a ridica suveranitatea parlamentului ungar din nou la nivelul, care îi compete pe baza drepturilor și tradițiilor sale, pe baza trecutului său și pe baza constituției. (Aprobări). Il rog pe dl președinte, să bi-

nevoiască a se ocupa cu această chestiune și să mă lămuriască, dacă multă vreme va mai fi cu putință să se paralizeze activitatea legislativă prin atacul croaților pe de-o parte și de altă parte a grupului acestuia de deputați (arată înspre naționaliști. (Aprobări, aplauze în stânga).

PREȘEDINTELE (sună): Dl deputat Visontai mi-a adresat o întrebare. (S'auzim) Ori-cât de mult apreciez cele spuse de dl deputat, ori-cât de mult înțeleg indignarea adâncă ce transpiră din cuvintele declarația că eu aici în virtutea regulamentului (aprobări) și că — ori-cât imi cade de greu — eu chiar și în momentele cele mai critice trebuie să observ acest regulament cu rigoare.

Eu știu să apreciez toate câte le-a spus dl deputat și am nădejde, am convingerea că factorii competenți înțelepciunea legislațiunii Ungariei...

BARABÁS BÉLA (ironic): În aceștia într'adevăr poți avea încredere!

PREȘEDINTELE: ... vor reuși să găsiască calea și modul ca constituția Ungariei să rămână neștirbită și autoritatea parlamentului ungar să fie apărată împotriva tuturor atacurilor. (Aprobări). Am ținut să fac declarația aceasta.

MIHAIL POLIT (cere cuvânt în chestie personală): Regret foarte mult scena ce s'a ivit aici în cameră și sunt convins că dimpreună cu mine o regretăm mulți dintre deputați și o regretă mai ales guvernul. O regretă chiar și dl președinte, cum a declarat-o însuși. (Zgomot). Sunt om bătrân...

PREȘ.: Te rog, domnule deputat, cele ce spui nu constituie chestie personală.

M. POLIT: Vreau să spun că pe mine nu m'a atacat încă nimeni în modul cum m'a atacat dl antevorbitor. Am avut pe vremuri și alți adversari, între alții Deak, Andrassy, Eötvös, Zsedényi, cari în totdeauna m'au ascultat cu luare aminte, chiar și atunci când.... (Zgomot. Voci: Nu de asta e vorba!)

MARKOS GYULA: E vorba de intrigile d-tale!

M. POLIT: D-l antevorbitor m'a acuzat că eu fac conspirație împotriva statului ungar, împotriva ideii de stat maghiar. (Voci: E adevărat!) Vă rog să mă ascultați cu paciință și nu vă turburați.

Pe semne, dl antevorbitor n'a citit discursul meu cel dintâi ce l'am rostit în această Cameră, discurs în care l'am citat pe marele patriot maghiar Kossuth Lajos și am citat și ideile lui despre naționalități și popoarele din Balcani. (Zgomot. Mișcare).

Se afirmă, că eu neg idea de stat maghiar. Eu, domnilor, am ținut un discurs larg în care am dovedit ce e națiunea și ce e naționalitatea. Dacă dl deputat nu știe lucrul acesta, n'am ce-i face. Pe semne, dl antevorbitor e un savant mai mare decât Stein Lörincz și toți savanții Europei, când vorbește despre statul ungar și idea de stat în chipul acesta. Eu am declarat odată în mod solemn că noi suntem aderenți ai ideii de stat maghiar, dar nu a celei de azi, ci a celei vechi, a vechei Hungaria. Noi suntem aderenți ai acestei idei.

SZMRECSÁNYI GYÖRGY: Nu există decât o singură idee de stat. Nu face astfel de distincții!

M. POLIT: Nu sunt maghiar așa basteina ca d-l antevorbitor, nu sunt așa maghiar de sânge ca Domnia Sa. Dar de unde știe dl deputat că noi conspirăm? (Zgomot. Voci: E adevărat). Unde sunt dovezile? Alleganti incumbit probatio!

Vă rog dovediți-mi că noi conspirăm împotriva statului ungar.

NAGY GYÖRGY: Mai nainte ai declarat că nu ești aderent al ideii de stat. (Zgomot enorm).

PREȘEDINTELE: Liniște, d-lor!

M. POLIT: Eu am declarat odată că noi naționalitățile suntem aderenți ai ideii de stat, dar nu ai ideii care există de 10, 20 sau 30 de ani, ci ai ideii care veacuri întregi a fost idee de stat și care a susținut

poporul ungar, a susținut maghiarimea. Dar nu suntem aderenți ai unei idei de stat care — sunt convins — va ruina țara...

PREȘ.: Rog pe dl deputat să nu se abată dela chestie.

M. POLIT: Pe mine mă interesează... (Zgomot. Președintele sună). Dl antevorbitor a zis că nu e ștat în Europa care ar tolera ca... (Zgomot îndelungat). Eu n'am ce-i face dacă dl antevorbitor nu cunoaște istoria Europei și nu știe că în Anglia pot ținea discursuri Parneliții, în Franța monarhiștii.

PREȘ.: Rog pe dl orator să rămână în chestie....

M. POLIT (continuă să vorbească, dar cuvintele lui se pierd în zgomotul infernal).

Declar că eu și soții mei protestăm împotriva acuzei că noi nu suntem patrioți. (Se așează).

Amănunte asupra procesului de presă a lui Dr. Lascu.

(Correspondență particulară).

Oradea-Mare, 1 Nov.

(Urmare).

Pres.! Zici în articolul dumitale: „Rog pe toți Românii conștii, ca în fața acestor porniri de extirpare să grăbească a-și face datoria, ca poporul român în Bihor să nu cadă jertfă călăilor lipsiți de toată moralitatea și sentimentul de umanitate“. Pasagiul acesta conține mai mult decât agitație, fiindcă aci provoci d'adrechtul la revoluție pe ceilalți Români. Ac.: Sunteți în răstăcirea grozavă d-nule prezident! Durere, conducătorii români din Bihor stau departe de a fi harnici să facă revoluție, deci nu i-am putut chema la revoluție, ci la muncă serioasă, înțelegând, să nu figureze și de aci înainte ca slugă la dârloagă, ci să caute de soartea poporului din care fac parte, mai vârtos acum, când acesta e amenințat cu stărpire.

Preș.: Nu-i adevărat, cărna ungurească nu voește stărpirea Românilor, ci înaintarea și creșterea lor în „sentiment patriotic“. Ac.: Asta poate fi părerea dumitale d-le prezident, însă ce mă privește pe mine, sunt pe deplin în curat cu „nemărginita bunăvoință“ a cărnei ungurești mai vârtos față de români. Care aceia „bunăvoință“, să vede din datele înșirate în articolul meu. (Măcelul dela Aleșd etc. Red.) — Preș.: Dacă n'ai avut intenție să vatămi, ori să-ți bați joc de unguri, cum de îi întitulezi: „trași-împinși?“ Ac.: Mă rog de iertare, eu i-am anumit și îi numesc pe acei trași-împinși, cari sunt precum urmează (cetește din articol): „Iar droaia de trași împinși, fie simplii sbiri ai guvernului, fie publiciști, maghiari, fie pretori, procurori, inspeciori regești, ori fișpani, ... etc.“

Dacă nația maghiară va avea poftă să se identifice cu argații și slujbașii de soiul celor înșirați, nu se va putea mira de loc, în cât va atrage asupra sa disprețul lumii. — Atâta decadență însă nici despre poporul maghiar nu pot presupune. Preș.: Articolul se termină cu cuvintele (cetește): „Puțin răgaz numai onorabililor. Nu o să vă rămân dator. Candidații vostri se vor mai reîntoarce din cercurile românești și cu capete sparte, și nu tot cu mandate“. Vezi, aci iarăși se cuprinde nu numai agitație contra maghiarilor, fără și o amenințare cât se poate de grosolană. Ac.: Nu cărciumarului din Kecskemét, ori ciobotarului din Debretin îi sună acest pasaj, ci 48-iștilor și celorlalte partide bihorene străine de programul național român. Eu am voit să pun la cale trezirea poporului român din Bihor pe căi pacifice, nesticând nimănui, astfel ni i maghiarilor. Aderenții partidului ungurești însă bine știind, că trezirea poporului român aduce după sine trecerea lor dela ordinea zilei, nu s'au rușinat a încerca zădărnicierea muncii mele prin făptuiri criminale. Precum vă este cunoscut tuturor, la adunarea din Ceica un-

slujbaş al deputatului ungar de acolo a comis atentat contra mea, iar la alegerea dela Beius au pus premiul pe capul meu. Sunt deci de convingerea, că întru cât voi lucra într-acolo, ca acei făcători de rele să nu fie primiți cu brațele deschise din partea popoului, ci să fie izgoniți măcar cu pietri de prin ținuturile românești ale Bihorului, nu comit agitare contra maghiarilor, ci aduc un mare folos nu numai nației mele, ci chiar cinstei, ce i-se cuvine unei țări civilizate.

Văzând prezidentul, că nici decum nu merge cu înfricarea ori cu încurcarea acuzatului, a isprăvit cu interogatorul și a chemat pe procuror să-și expună vorbirea de acuză.

Calapodul vechiu: nicăiri pe fața pământului naționalitățile nu se bucură de atâtea bunătăți, ca cele din Ungaria din partea ungarilor. Și totuși—vezi Doamne—acuzatul a fost atât de îndrăzneț și nemulțumitor, în cât a cutezat să agite pe Români contra Maghiarilor, vătămându-i grosolan pe ceștia din urmă. Cere deci aspra pedepsire a acuzatului. Cu îndrugări d'al de acestea și-a terminat procurorul vorbirea, după care a urmat apărătorul, cărui i-a fost foarte ușor să aducă la adevărata valoare afirmările fără de nici un temei ale procurorului. De altfel vorbirea d-sale a fost nu numai cât se poate de temeinică și energică, dar în general a provocat emoțiunea mai vârtos a publicului român asistent. „In fine v'ați ajuns ținta“, intonă apărătorul. „Mult ați vânat“ după acuzatul, care în decursul anilor alergând din sat în sat, dela bordei la bordei și purtând cu sine lumina deșteptării nației sale, a izbutit să vă strice socotelile, ce le aveți cu oropsitul său neam. Amenințându-l ați, atacatu-i-ați mai de multe ori chiar viața, dar în loc să-l fiți înfrânt, zi de zi i-ați potențat energia și perseveranța. Văzând deci, că prin atari expediente nu o puteți duce în sfârșit, iată, că pentru a-l putea repune, l-ați târât pe banca acuzatilor, ca să-i răspunzi aci pentru munca sa, pentru lupta ce o poartă în interesul poporului său asuprit. Incheie accentuând, că cu minte sănătoasă nu se poate timbra de agitație contra ungarilor simpla sbiciuire a fărădelegilor, ce se comit din partea unor slujbași fără conștiință. Cere deci achitarea acuzatului.

După această cuvântare plină de bărbăție, prezidentul întreabă pe acuzat, nu cumva are să spună și dânsul ceva afară de cele expuse din partea apărătorului.

Acuzatul declară, că da, se folosește așisderea de dreptul său.

Nu încapă îndoială, că vorbirea dlui d-r. Lascu, ce a durat mai mult de 2 ore, nici pe departe n'a fost vorbire de apărare, de cât a fost o acuză nu se poate mai strașnică la adresa nedreptăților, abuzurilor și a fărădelegilor, ce le îndură naționalitățile din țară și mai vârtos nația română. Mulțămită proverbialului curaj al dlui dr. Lascu, am avut ocaziunea să ni-se înfățișeze în toată goli-ciunea ei icoana înspăimântătoare a tristelor stări din țară.

„Să luați la cunoștință —accentuă acuzatul— că nu în contra nației maghiare e îndreptat articolul meu, ci în contra acelor singuratici unguri cuprinși de patimă orbită și de ură neîmpăcată, cari nu fac altceva, decât făuresc la planuri, cum să strivească pe poporul român bihorean, care apucând pe calea trezirei, nu mai poate avea pofta să se deosească la rolul de sculă ordinară în mâna unor păcătoși, străini cu totul de adevăratele interese ale popoarelor din Ungaria. Fiți numai liniștiți: când mă voi convinge, că mișeliile ce se perindează zi de zi contra națiunei române, nu sunt numai operele particularilor, ci a întregii nații ungurești, nu voi întârzia un moment să declar război întregului popor unguresc și atunci mă voi îngriji, ca acea luptă să fie purtată și din partea noastră nu numai de către singuratici, fără de către întregă obștea românească.

Acum însă, când nu fac altceva, decât duc lupta, a cărei rezultat să fie nimicirea neconștiințioșilor făcători de zizanie între

popoarele din patrie, râvnitori de a susține pescuind în turbure, — întreb pe d-nu procuror, care i-a fost cutezanța să mă pună pe banca acuzatilor? Că doar rolul meu e rolul cel mai lămurit și mai franc al acuzatorului!

«Având în vedere cauza, căreia servesc, pentru persoana mea e prea irelevant, care va fi verdictul de azi: achitarea, ori condamnarea. In calitatea mea de fiul credincios al nației românești, aflu de absolut incompatibil cu demnitatea mea să cerșesc mila curții cu jurați, sau a ori-și cui, deoarece așa fi un om de nimica atunci, când mi-aș face pendentă activitatea dela înprejurarea, că oare de laude, de premiări, ori de osândă o să fiu învrednicit. Decât în interesul bine priceput a-l nației ungurești și al însă și patriei comune bine luată în samă ce a zis Mucius Scaevola — ținându-și mâna dreaptă în foc — cătră tiranu străin, care năvalise sspre Roma, pentru a înjuga pe liberul popor roman: «Pe mine mă poti arde pe rug, ori tăia în bucăți, dar să știi, că mai sunt încă trei sute de tineri ca mine în Roma, cari vor veni în urma mea să ducă în sfârșit ceia-ce mie nu mi-a succes: repunerea vrăjmașilor poporului roman!» Ca să mă înțelegeți, eu nu sufer de boala să îndrăznesc a mă asemăna cu acel erou, dar vă pun în vedere, că da, și afară de mine se află azi nu trei sute, ci trei milioane de Români, cari în fața prigonirilor nu se vor lăsa înfricați, ci vor fi cu desconziderare la ori-ce soi de jertfe în lupta pentru drepturile sfinte a-le poporului român. Admit și eu, ca să se dea statului ungar ce e a statului ungar, dar pretind totodată, ca nici dela poporul român să nu se răpească ce e a poporului român. Numai furibunzi nu vor fi știind, că cu procese, cu osândiri, cu prigoniri, cu vărsări de sânge nu o să deslegați așa numita «cheție de naționalități», cu atât mai puțin veți fi capabili să zidiți «magyar nemzeti állam»-ul plănuit de câțiva șovinisti orbiți!»

Curtea cu jurați însă nici în urma acestor cuvinte bărbătești și pline de demnitate nu s'a încumătat să facă excepție, când e vorba de un «agitator» român, ci a grăbit să enunțe verdictul: vinovat, iar tribunalul a croit pedeapsa de șase luni temniță și 1000 coroane amendă în banii.

Iată răsplata dintâi a acestui Român, care a avut curajul să ia în mână făclia menită pentru a împărăștia întunecimea seculară, ce se părea, că a copleșit Bihorul cu desăvârșire.

Din partea noastră ne ținem de datorință să-i dăm și noi acestui apostol neînfrânt ce i-se cuvine: sinceră mulțămită și recunoștință pentru munca sa grea, pentru jertfele sale mari aduse pe altarul cauzei sfinte românești și mai presus de toate pentru ținuta d-sale deamă și bărbătească, prin care aduce nu numai folos nației românești, ci și cinstre noauă tuturor. Dorim dela bunul Dumnezeu să-i susțină puterea și tăria pentru a-și vedea realizat cât mai curând idealul său sfânt: trezirea Bihorului și câștigarea lui pentru partidul național român.

Correspondentul

FRANZ JOSEF Apă purgativă

ȘTIRILE ZILEI.

Joi, 7 Noemvrie n.

Din cauza sfântei serbători de mâne, numărul proxim al ziarului va apare numai Sâmbătă la orele obicinuite.

— *Di Romul Secoșian a încetat de-a mai fi reprezentatorul ziarului nostru în România.*

— **Starea sănătății Majestății Sale se îmbunătățește treptat așa, că augustul Domn se poate considera, ca deplin restabilit.** Eri la 11 ore a. m., Majestatea Sa a primit în audiență pe ministrul de războiu baron de Schönaich, cu care regele s'a întreținut timp de un cias, până la orele 12, când s'a presintat la audiență ministrul de interne austriac baron de Bienerth. Din cauza frigului regele eri n'a eșit la plimbare.

— **Nu-i este teamă!** Preotul slovac Hlinka, pe care presa maghiară și autoritățile îl făcuseră responsabil pentru vărsarea de sânge dela Cernova, se duse în Bohemia să arate fraților săi cehi nedreptățile pentru cari sunt persecutați acasă Slovaci. Presa șovinistă scrisese atunci, că Hlinka a fugit din țară știindu-se vinovat pentru evenimentul sângeros din comuna Cernova. Neînfricatul luptător slovac, care și în zilele cehe a declarat, că nu-i este teamă de urmări, a scris avocatului său o scrisoare, în care îl avizează, că îndată ce afacerea sa va ajunge la Curie, va veni să-și înceapă pedeapsa, care i-o dictase judecătoria pentru pretinsă agitație la ultimele alegeri dietale. Astfel din bucuria șoviniștilor, de a timbra de laș pe un aprig luptător, care lor le este atât de urgisit nu se va alege nimica decât o amară decepție pentru dânsii.

— **Răniții dela Cernova în spitalul Rochus.** Mai mulți dintre cei grav răniți la Cernova au fost aduși eri la spitalul Rochus din capitală. Dintre aceștia Iosif Fella, rănit grav la cap, a murit în cursul nopții. Ioan Remenik, Andreiu Kucsera-Sulik, femea lui Ioan Ţibulka, răniți la brațe, au fost operați.

— **Conan Doyle și sultanul turcesc.** Celebrul autor al pășaniilor lui Sherlock Holmes, Sir Arthur Conan Doyle se află prezent în voiaj de plăcere cu tineră sa soție. În călătoria lor au venit și în Europa, unde înainte cu câteva zile au făcut o vizită și sultanului la Constantinopol. Sultanul s'a întreținut foarte amical cu Conan Doyle și nevasta acestuia. Aducând Sultanul vorba asupra celebrei opere Sherlock Holmes, padișahul s'a exprimat în felul ce: mai măgulitor asupra scrierilor lui Conan Doyle, pe cari le-a cetit în traducere turcească. — La sfârșitul selamului sultanul a conferit scriitorului american insigniile ordinului Medjidje, clasa II. Lady Doyle a primit ordinul Șefakat.

— **Degerat.** Abia sosi pe neașteptate frigul, când a și început să secere jertfe. In Timișoara Miercuri dimineața a fost găsit de rat pe o grămadă de gunoiu un om sărac, care n'avea locuință.

— **Nouă tradare în armata franceză.** Din Paris vine vestea despre o nouă trădare în armata franceză. Trădătorul se numește Berton și este căpitan. Berton purta corespondență cu o amantă germană din Berlin, și se presupune că in corespondența sa cu nemțoica, căpitanul, pe lângă chestii amoroase, ar fi tradat și secrete militare.

x **Un atestat minunat** i s'a trimis dlui Albert Müller Budapesta stada Vadász V/25. 34. Iată'l aci: După Dumnezeu îți mulțumesc dtale, pentru că femeea mea în ziua în care a folosit crucea dvoastră R. B. nr. 86967 s'a simțit mai bine și după ce a întrebuințat-o 3 săptămâni, s'a vindecat. Francisc Nagy, strungar în Arok-szálás 199. Acest atestat ne arată, că acelor, cari sufar de gicht, reumă, astmă, insomnie, epilepsie, oboseală, leșin, zgârciuri în sto-

mac, auz slab, lipsă de apetit, ischias, precum slăbie etc., le folosește crucea d-lui Albert Müller după electro-magnetică R. B. nr. 86967.

Rugăm pe m. on. abonenți ai noștri cari sunt în restanță, să binevoiască a-și achita abonamentele, ca să nu fim siliți a sistă expedarea foii.

Economie.

Ferme model în Sătmar. Reuniunea agronomică a comitatului Sătmar a înființat înainte cu cinci ani mai multe ferme model, cari s'au dovedit de mare folos pentru propășirea pe teren economic a țărânilor. Acum după cum se vestește, Reuniunea va înființa cu ajutorul ministrului de agriculturi încă două ferme modele în comunele Sárköz și Cseke.

Exportul Serbiei. Conform datelor publicate de ministrul sârb de comerț, valoarea mărfurilor exportate în primele nouă luni ale anului corrent a fost de 50,095.501 dinari.

S'au exportat grâne în valoare de 22 milioane, prune uscate în valoare de 4.940.000, carne sărată și preparată în valoare de 1.247.000 și ouă în valoare de 1.492.000 dinari.

Venitele căilor ferate. Căile ferate austro-ungare priv. de stat, au încasat în cursul luni Octomv. a. c., 6.536.652 (—728.893) coroane; iar căile ferate de Sud au încasat în acelaș interval 11,117.762 (+822.828) coroane.

Bursa de efecte. Tendința la bursa de efecte a fost liniștită.

Mai târziu sosind știri despre urcarea cursurilor acțiunilor miniere alpine, speculația a devenit în cât-va dispusă și cursurile valorilor s'au urcat cu puțin.

La încheierea bursei au notat:

Acțiunile institutului de credit	Coroane
„ „ austriac vinde	630.25
„ „ ung.	737—
„ băncii de escompt	460.50
„ soc. căilor fer. aust. ung.	646.50
Renta ung. de aur 4 proc.	110.30
„ „ coroane 4 „	92.65
„ austr. de aur 4 „	114.50
„ „ coroane 4 „	96.50
Scrisuri fonciare „Albina“	101—
Napoleon d'or (20 franci aur)	19.21
mărci germane, aur	23.55
Galbeni austriaci și ungurești	11.43
Bilete germane 100 mărci	117.50
„ franceze 100 franci	95.07
„ italiene 100 lire	96.20
„ române 100 lei	94.95
Ruble rusești de hârtie	2.54

Prețurile cerealelor. Tendința generală în târgul efectiv de cereale e foarte fermă. Prețurile cerealelor se urcă pe întreaga linie, circulația însă în urma rezervei producătorilor e restrânsă.

Azi până la 12 ore din zi s'au vândut abia 45.000 măji m. grâu.

Pentru cel mai frumos grâu de Tisa (80 kgr. greutate) s'au plătit 25 cor. 80 fileri, iar pentru cel mai slab din comitatul Pestei (75 kgr. greutate) 24 cor. 20 fileri de maza metrică (100 kgr.)

In ultimele 24 ore circulația cerealelor în Budapesta a fost următoarea:

	Măji metriche:	Sosit:	Expedit:
Grâu	— —	17309	— — 6124
Secară	— —	1710	— — —
Orz	— —	6966	— — 2536
Ovăș	— —	202	— — 3532
Cucuruz	— —	761	— — 1000
Rapiță	— —	—	— — 530
Făină	— —	547	— — 19498
Tărâțe	— —	209	— — 2185

Tendența generală în târgul pe termen de cereale a fost foarte fermă. Conform buletinelui oficial au notat:

Grâu pro Aprilie 1908: 12.94, 12.91—12.97.

Secară pro Aprilie 1908: 11.94, 11.93—11.98

Ovăș pro Aprilie 1908: 8.62, 8.70—8.69.

Cucuruz pro Mai 1908: 7.30, 7.43—7.46 coroane de 50 kgr.

Tariful transportului pe năi. Pentru transportul mărfurilor pe apă se plătește până la Budapesta de 100 kilograme: Dela Panciova 50—54 fileri, Neoplanta (Ujvidék) 46—48, Bezdán 32—36, Senteș —— Seghedin 52—54, Zenta 48—50, Titel 46—48 Timișoara —, Becicherecul-Mare 50—52 fileri.

In aceste sume sunt socotite și darea de transport precum și taxa de asigurare.

Piața din Budapesta.

I.

Cereale.

Grâu, m. metr. (100 kgr.)	frum.	25 cor.	80 fil.
„ „ „ „ „	mijl.	25	„ 25 „
„ „ „ „ „	slab	24	„ 20 „
Secară, „ „ „	dela	22.20	— 22.65
Orz, „ „ „	„	15.60	— 16—
Cucuruz „ „ „	„	14.40	— 14.65
Ovăș „ „ „	„	16.20	— 16.90
Rapiță „ „ „	„	34.50	— 36—

II.

Producte.

Prețurile sunt socotite după 100 kilograme în bani gata.

Unsoare de porc, dela	152 cor.	— 153 cor.
Slănină . . . „	126 „	— 128 „
Cartofi . . . „	3.80 „	— 5.20 „

Spirit dela 59— cor. — 60—

III.

Târgul de porci din Kőbánya (Steinbruch)
(Prima calitate ungară.)

Bătrâni . . . — — — fileri kilogramul.
Tineri . . . 130—132 „

Redactor responsabil:

VASILE MACREA.

Tipografia „Pop. Rom.” Budapesta, István-ut 11

Aduc la cunoștința onoratului public românesc din Timișoara și jur, că

mi-am strămutat

cancelaria advocațională

în Timișoara-cetate, str. Nagy-Palánka nr. 2, etajul I. (peste drum de tabla regească).

Dr. Cornel Crăciunescu
advocat.

O femeie

și caută ocupație în vre-o familie cu copii, ori pe lângă o doamnă singuratică. A se adresa administrației Lupta.

2—3

Anunț.

Hotelul așa numit „La Husariu“

din Dobra, cu un etagiu, constătorii din 4 odăi și o sală mare în etagiu, și din 5 odăi și local de crișmă în parter, cu pavilion de vară și ghețari se va da în licitațiune în 10 Noemvrie a. c. Acesta se dă și din mână liberă unui arendator bun. Arânda anuală se pretinde 1500 coroane. — Ofertele să se adreseze „Presidiului Corporațiunei Grănițerești“ din Dobra.

2—5

PRESIDIUL.

Aduc la cunoștința onor. public, că mi-am deschis în Lugos

cancelaria advocațională

în casa institutului de credit „Agricola“ (Economia) pe strada Jakabffy Kristóf nr. 1 (pe strada unde se află oficiul poștal).

Cu deosebită stimă:

Dr. Nicolae Ioanovits,
advocat.

1—10

Un român

în etate de 26 ani, care posedă perfect în scris și în vorbit limba română și maghiară, iar limba germană în vorbit, dorește a ocupa în provincie un post

de servitor

de cancelarie sau alt serviciu.

A se adresa la Administrația „Luptei“.

1—3

Patent Nr. 86967

Nu e crucea lui Volta! Nu e mijloc secret! Vindecă și înviorază pe lângă garanție.

Deosebită atențiune e să să da împrejurări, că acest aparat vindecă boale vechi de 20 ani

Aparatul acesta vindecă și folosește contra durerilor de cap și dinți, migene, neuralgie, împedecarea circulațiunii sângelui, anemie, amețeli, tuițuri de areche bătae de inimă, sgârcluri de inimă, astma, auzul greu sgârcliri de stomac, lipsa poftei de mâncare, răceala plămâni și picioare, reumă, podagră, ischias, adu la pat, influența insomnic, epilepsia, circulația nereglată a sângelui și a multor alte boale cari la tractare normală a medicului să vindecă prin electricitate. — In cancelaria mea se află atestate incuse din toate părțile lumii, cari prețuesc cu 'mulțumire invențiunea mea și ori-cine poate esamina aceste atestate. Acest pacient, care în decurs de 45 zile nu se va vindeca -iseretrimite banii. Unde ori-ce încercare s'a constat zadarnică rog a proca aparatul meu. Atrag atențiunea P. T. public asupra faptului, că aparatul meu nu e permis să se confunde cu aparatul «Volta» de oare-ce «Glasul Volta» atât în Germania cât și în Austro-Ungaria a fost oficios oprit fiind nefolositor, pe când aparatul meu e în generecunoscut apreciat și cercetat. Deja iefinitatea crucei mele electro-magnetice e recomandată în deosebi

Prețul aparatului mare e cor. 8.—

folositor la morburi cari nu sunt mai vechi de 15 ani.

Prețul aparatului mic e cor. 6.—

folosibil la copii și femei de constituție foarte slabă. Expedițiile prin centru și locul de vânzare pentru țeară și străinătate e:

Müller Albert, Budapest,
V/25 Strada Vadász 34 colțul.